

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

*Πρόγραμμα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων
Πράξη: «Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις δεξιότητες
μέσω εργαστηρίων» (MIS 5092064)*

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και
την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο)

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΦΡΟΝΤΙΖΩ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
Κλιματική αλλαγή-Φυσικές καταστροφές, Πολιτική Προστασία

Προστάτεψε το δάσος-είναι πηγή ζωής

Σπύρου-Βαγή Ευφροσύνη

Φιλοσοφία –Σκοπιμότητα προγράμματος

Το παρόν πρόγραμμα ανήκει στη θεματική « Περιβάλλον και Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη» σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου (ΙΕΠ, 2014). Σύμφωνα με την σύγχρονη οπτική της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, η οποία αναγνωρίζεται ως Εκπαίδευση για την Αειφορία, το περιβάλλον δεν αντιμετωπίζεται απλώς ως πηγή γνώσης αλλά γίνεται κατανοητό ως σύστημα ισορροπιών και σχέσεων και ο κεντρικός στόχος της είναι ο ενεργός πολίτης (ΙΕΠ, 2014). Ο εκπαιδευτικός έχει το ρόλο του συνερευνητή στις διαδικασίες εντοπισμού, διερεύνησης και ανάλυσης των σχετικών θεμάτων, του υποστηρικτή και διευκολυντή για την ανάληψη πρωτοβουλιών, διερεύνησης και δράσης από τα παιδιά, μαζί με τα παιδιά, και σε συνεργασία με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Οι δράσεις για την προσέγγιση ζητημάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης αφορούν τη διασύνδεση των γνώσεων με οικείες πρακτικές καθημερινής ζωής των μαθητών/τιών, την ανάληψη πρωτοβουλιών καθώς και την αναδιαμόρφωση των στάσεων των μαθητών/τριών προς το περιβάλλον. Η αξιολόγηση των σχετικών δράσεων στηρίζεται κυρίως σε διαδικασίες αυτοαξιολόγησης, οι οποίες εφαρμόζονται από τους ίδιους μαθητές/τριες σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο με την υποστήριξη του/της εκπαιδευτικού.

Βασικός σκοπός του προγράμματος είναι η ευαισθητοποίηση, η εκπαίδευση και η αλλαγή συμπεριφοράς των μαθητών/τριών σε θέματα που αφορούν το περιβάλλον και συγκεκριμένα στο δασικό οικοσύστημα. Τα δάση διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη μείωση του κινδύνου φυσικών καταστροφών, όπως πλημμύρες, ξηρασίες, κατολισθήσεις και άλλα ακραία γεγονότα. Σε παγκόσμιο επίπεδο, τα δάση μετριάζουν την κλιματική αλλαγή μέσω δέσμευσης άνθρακα, συμβάλλουν στην ισορροπία οξυγόνου, διοξειδίου του άνθρακα και υγρασίας στον αέρα.

Οι επιμέρους στόχοι του προγράμματος είναι: η ανάδειξη των σχέσεων και αλληλεπιδράσεων φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, ο εντοπισμός των ανθρωπινων δραστηριοτήτων που υποβαθμίζουν ή απειλούν το φυσικό περιβάλλον και η ανάδειξη προληπτικών μέτρων, μέσα από διαδικασίες επίλυσης προβλήματος, διερευνητικής μάθησης, αρχές διαφοροποιημένες διδασκαλίας και περιγραφικής αξιολόγησης.

Το πρόγραμμα επίσης ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ μαθητών, εκπαιδευτικών, γονέων, της τοπικής κοινωνίας καθώς και τη συνεργασία με ειδικούς επιστήμονες για την επίτευξη αποτελεσματικής περιβαλλοντικής δράσης. Στοχεύει στην καλλιέργεια των Δεξιοτήτων Μάθησης του 21^{ου} αιώνα, των Δεξιοτήτων Ζωής, των Δεξιοτήτων του Νου και των Ψηφιακών Δεξιοτήτων.

Βιβλιογραφία

ΙΕΠ (2014). Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου. «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο Πρόγραμμα Σπουδών».

Πληροφορίες υλοποίησης: προαπαιτούμενες γνώσεις, προετοιμασία υλικού

Προαπαιτούμενες γνώσεις των μαθητών/τριών

- Να αποκωδικοποιούν πληροφορίες που δίνονται μέσα από εικόνες.
- Να έχουν αναπτύξει βασικές δεξιότητες χρήσης του Η/Υ, όπως: τη χρήση του πληκτρολογίου, τη χρήση του ποντικιού, τη μετακίνηση εικόνων ή αντικειμένων με τη μέθοδο drag και drop (πατάω, σέρνω, αφήνω) καθώς και με την αποθήκευση αρχείων στον Υπολογιστή.
- Να έχουν εξοικειωθεί με την αναζήτηση και την οργάνωση πληροφοριών στο διαδίκτυο.
- Να έχουν έρθει σε επαφή με τον Εθνικό Συσσωρευτή Εκπαιδευτικού Περιεχομένου Φωτόδενδρο
- Να έχουν έρθει σε επαφή με πολυτροπικά κείμενα
- Να έχουν εξοικειωθεί με τη δημιουργία ψηφιακής αφίσσας αξιοποιώντας λογισμικά δημιουργίας αφίσσας (εφόσον οι μαθητές/τριες αποφασίσουν να δημιουργήσουν ψηφιακή αφίσα)

Προετοιμασία Υλικού

- Υπολογιστής και σύνδεση στο διαδίκτυο
- Ψηφιακή φωτογραφική μηχανή

Περιγραφή επτά Εργαστηρίων

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ			
ΣΧΟΛΕΙΟ		ΤΜΗΜΑ.....	ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ:
Θεματική	Φροντίζω το Περιβάλλον	Υποθεματική	Κλιματική αλλαγή-Φυσικές καταστροφές, Πολιτική Προστασία
ΒΑΘΜΙΔΑ/ΤΑΞΕΙΣ (που προτείνονται)	Νηπιαγωγείο		
Τίτλος	Προστάτεψε το δάσος-είναι πηγή ζωής		
Δεξιότητες στόχευσης του εργαστηρίου	Δεξιότητες μάθησης του 21 ^{ου} αιώνα Δεξιότητες Ζωής Δεξιότητες του Νου Ψηφιακές δεξιότητες		
Σύνδεση με τη Βασική Θεματική	Φυσικές καταστροφές: πρόληψη και προστασία		

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
<p>Οι μαθητές/τριες αναδεικνύουν το πρόβλημα, δημιουργούν ομάδες και διαμορφώνουν κανόνες στις ομάδες μέσα από τη θετική αλληλεπίδραση και την ενεργητική συμμετοχή των μελών της ομάδας.</p> <p>-Καλλιέργούνται οι εξής δεξιότητες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Δεξιότητες μάθησης: Επικοινωνία, συνεργασία, κριτική σκέψη, δημιουργικότητα • Δεξιότητες Ζωής: Κοινωνικές δεξιότητες, Ενσυναίσθηση και ευαισθησία, Υπευθυνότητα • Δεξιότητες του νου: Επίλυση προβλήματος, δημιουργική, παραγωγική, ολιστική σκέψη, κατασκευές, αναστοχασμός 	<p>Ας ξανασυστηθούμε-Δημιουργούμε το σύμβολο της ομάδας μας</p> 	<p>1. Το ερέθισμα για την εκκίνηση του σχεδίου δράσης δόθηκε από μια επίσκεψη που οργανώσαμε με τους μαθητές/τριες στο δασάκι της γειτονιάς μας. Γυρίζοντας στο σχολείο και κάνοντας έναν απολογισμό της επίσκεψης οι μαθητές/τριες εξέφρασαν τον προβληματισμό τους για αυτά που είδαν στο δασάκι. Δημιουργήθηκε το πρόβλημα: «Πώς βρέθηκαν τα σκουπίδια εκεί και τι κινδύνους δημιουργούν στο δάσος». «Τι μπορούμε να κάνουμε»; Αποφασίζουμε να χωριστούμε σε ομάδες για να διαμορφώσουμε το πλαίσιο δράσης.</p> <p>2. Οι μαθητές/τριες εισάγονται στο θέμα μέσα από ένα παιχνίδι κίνησης και ρυθμού και στη συνέχεια δημιουργούν το σύμβολο δράσης της ομάδας. Η κάθε ομάδα αποφασίζει τους κανόνες, τους καταγράφει με όποιο τρόπο μπορεί π.χ. τους ζωγραφίζει, τους «γράφει» και ένας εκπρόσωπος από κάθε ομάδα αναλαμβάνει να τους παρουσιάσει στην ολομέλεια της τάξης.</p> <p>3. Οι μαθητές/τριες συνθέτουν τα έργα τους σε ένα μεγάλο χαρτί δημιουργώντας έτσι την αφίσα με τους κανόνες της ομάδας, η οποία αναρτάται σε ένα εμφανές σημείο στην τάξη και έχουν συμφωνήσει όλοι να τηρούν τους κανόνες που έχουν θέσει.</p> <p>Στο τέλος όλοι λένε από μια λέξη για το πώς νιώθουν αυτή τη στιγμή.</p>

<p>Οι μαθητές/τριες εξερευνούν, παρατηρούν, συλλέγουν υλικό και καταγράφουν.</p> <p>-Καλλιέργούνται οι εξής δεξιότητες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Δεξιότητες μάθησης: Επικοινωνία, συνεργασία, κριτική σκέψη, δημιουργικότητα • Δεξιότητες Ζωής: Κοινωνικές δεξιότητες, Ενσυναίσθηση και ευαισθησία, Υπευθυνότητα • Δεξιότητες του νου: δημιουργική, παραγωγική, ολιστική σκέψη, αναστοχασμός. 	<p style="text-align: center;">Μικροί εξερευνητές</p> 	<p>Οι μαθητές/τριες και ο/η εκπαιδευτικός συναποφασίζουν να ξαναπάνε στο δασάκι για να συλλέξουν υλικό από αυτά που εντόπισαν κατά την πρώτη τους επίσκεψη. Μοιράζουν ρόλους στις ομάδες, η κάθε ομάδα ορίζει τον εκπρόσωπο της, ο οποίος θα παρουσιάσει το έργο της ομάδας του στις υπόλοιπες ομάδες με την επιστροφή στην τάξη και προετοιμάζονται για την επίσκεψη.</p> <p>2. Κατά την επίσκεψη στο δασάκι, η μια ομάδα αναλαμβάνει να φωτογραφίσει με ψηφιακή φωτογραφική μηχανή τους ειδικούς κάδους και καλαθάκια που είναι τοποθετημένα στο δασάκι. Η δεύτερη ομάδα να συλλέξει υλικό από ξερά χόρτα, ξερά κλαδιά, ξερά φύλλα, πευκοβελόνες, η τρίτη ομάδα να συλλέξει πλαστικά μπουκάλια, χαρτιά, χάρτινα κουτιά, τηρώντας τα μέτρα προστασίας. Η τέταρτη ομάδα να παίξει ένα παιχνίδι ρόλων και να πάρει συνέντευξη από ένα δένδρο. Οι ερωτήσεις της συνέντευξης προετοιμάζονται πριν την επίσκεψη, στην ολομέλεια.</p> <p>3. Στο τέλος του εργαστηρίου γίνεται αξιολόγηση από τα ίδια τα παιδιά. απαντώντας σε ενδεικτικές ερωτήσεις του/της εκπαιδευτικού.</p>
--	---	---

Οι μαθητές/τιες επεξεργάζονται και αναλύουν τα στοιχεία που συνέλλεξαν. Αναγνωρίζουν τα οφέλη του δάσους και αντιλαμβάνονται ότι κάποιες ανθρώπινες δραστηριότητες δημιουργούν κινδύνους για το δάσος.

- Καλλιέργούνται οι εξής δεξιότητες:

- **Δεξιότητες μάθησης:** Επικοινωνία, συνεργασία, κριτική σκέψη, δημιουργικότητα
- **Δεξιότητες Ζωής:** Κοινωνικές δεξιότητες, Ενσυναίσθηση και ευαισθησία, Υπευθυνότητα
- **Δεξιότητες του νου:** Δημιουργική, παραγωγική, ολιστική σκέψη, αναστοχασμός.
- **Ψηφιακές δεξιότητες**

Το δάσος ο πιο καλός μας φίλος, απειλείται

1. Στην ολομέλεια της τάξης ο εκπρόσωπος από κάθε ομάδα παρουσιάζει το αποτέλεσμα της εξερεύνησης τους στο δασάκι. Από τη συνέντευξη που πήρε η ομάδα από το δένδρο μάθαμε τα οφέλη που μας χαρίζει το δάσος. Στη συνέχεια καλούνται οι ομάδες να συνεργαστούν και να δημιουργήσουν μια μακέτα του δασικού οικοσυστήματος με υλικά που θα επιλέξουν οι ίδιοι/ίδιες. Όσοι οι μαθητές/τριες τελειώνουν την εργασία τους μπορούν να παρακολουθήσουν ένα τραγούδι για μουσικοκινητική δραστηριότητα «Βόλτα στο δάσος» στο διαδίκτυο.

2. Στη συνέχεια τίθεται το ερώτημα από τον/την εκπαιδευτικό: «Ποιά από αυτά τα υλικά που συλλέξατε προέρχονται από το δάσος και ποια δεν προέρχονται;» Δημιουργούνται δύο εννοιολογικοί χάρτες. Μετά από διεξοδική συζήτηση καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι τα σκουπίδια που αφήνουν οι άνθρωποι από το πικ-νικ και από το ψήσιμο, μολύνουν το περιβάλλον και επειδή ανάβουν και καίγονται εύκολα (εύφλεκτα υλικά) μπορεί να πάρει φωτιά το δάσος.

3. Τα παιδιά ανά δύο στον Υπολογιστή παίζουν ένα παιχνίδι στο Φωτόδενδρο. Στο τέλος του εργαστηρίου γίνεται αξιολόγηση από τα ίδια τα παιδιά.

Οι μαθητές/τριες συνειδητοποιούν τις συνέπειες που έχει η καταστροφή ενός δάσους, λόγω πυρκαγιάς, για τη ζωή του αλλά και για τη ζωή του ανθρώπου καθώς και τους τρόπους προστασίας του.

Καλλιέργονται οι εξής δεξιότητες:

- **Δεξιότητες μάθησης:** Επικοινωνία, συνεργασία, κριτική σκέψη, δημιουργικότητα
- **Δεξιότητες Ζωής:** Κοινωνικές δεξιότητες, Ενσυναίσθηση και ευαισθησία, Υπευθυνότητα
- **Δεξιότητες του νου:** Δημιουργική, παραγωγική, ολιστική σκέψη, αναστοχασμός.
- **Ψηφιακές δεξιότητες**

**Το δάσος
καίγεται**

Ο/Η εκπαιδευτικός προβάλλει ένα βίντεο για να παρακολουθήσουν οι μαθητές/τριες τα οφέλη του δάσους αλλά και για τους κινδύνους καταστροφής του. Μετά την παρακολούθηση του βίντεο, τίθενται ερωτήσεις από τον/την εκπαιδευτικό: ποιά νομίζετε ότι είναι τα οφέλη του δάσους; πού οφείλονται οι πυρκαγιές στο δάσος; εκτός από τις ανθρώπινες δραστηριότητες που αλλού οφείλονται; τι συμβαίνει όταν το δάσος παίρνει φωτιά; η καταστροφή ενός δάσους τι συνέπειες έχει για τη ζωή του ίδιου του δάσους αλλά και για τη ζωή του ανθρώπου; με ποιούς τρόπους μπορούμε να βοηθήσουμε; Αφού συζητήσουμε για τις αιτίες που κινδυνεύει το δάσος, ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει σε κάθε ομάδα καρτέλες και ζητά να τις ταξινομήσουν σε τρεις κατηγορίες: α) Ανθρώπινες ενέργειες από λάθος, επειδή δε γνωρίζουμε ή αδιαφορούμε. β) Ανθρώπινες ενέργειες από πρόθεση γ) Φυσικές αιτίες.

2. Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός ζητά από κάθε παιδί να ζωγραφίσει τρόπους προστασίας των δασών από την πυρκαγιά. Μέσω της διαδικτυακής εφαρμογής ψηφιακής αφήγησης storyjumber οι μαθητές εισάγουν τις ζωγραφιές τους και με την υποστήριξη του/της νηπιαγωγού δημιουργούν ένα ψηφιακό βιβλίο.

Στο τέλος του εργαστηρίου γίνεται αξιολόγηση από τα ίδια τα παιδιά

Οι μαθητές/τριες προσκαλούν ειδικούς για να πληροφορηθούν για τα προληπτικά μέτρα προκειμένου να περιοριστούν οι πιθανότητες εκδήλωσης πυρκαγιάς.

Καλλιέργούνται οι εξής δεξιότητες:

- **Δεξιότητες μάθησης:** Επικοινωνία, συνεργασία, κριτική σκέψη, δημιουργικότητα
- **Δεξιότητες Ζωής:** Κοινωνικές δεξιότητες, Ενσυναίσθηση και ευαισθησία, Υπευθυνότητα
- **Δεξιότητες του νου:** Δημιουργική, παραγωγική, ολιστική σκέψη, αναστοχασμός.
- **Ψηφιακές δεξιότητες**

Προσκαλούμε
την
Πυροσβεστική
Υπηρεσία

Στην ολομέλεια οι μαθητές/τριες, με αφορμή το βίντεο που είδαν στο προηγούμενο εργαστήριο εκφράζουν την επιθυμία να έρθουν σε επαφή με την Πυροσβεστική Υπηρεσία, να καλέσουν έναν Πυροσβέστη ή να οργανώσουν και μια επίσκεψη στην Πυροσβεστική Υπηρεσία. Τίθεται το ερώτημα «Με ποιόν τρόπο θα τον καλέσουμε; Θα του στείλουμε μια επιστολή ή μια πρόσκληση; -Τι θα θέλαμε να ρωτήσουμε τον Πυροσβέστη; Από τις επιπλέον πληροφορίες που πήραμε από τον Πυροσβέστη μάθαμε ότι για να περιορισθεί η καταστροφή εξαιτίας της φωτιάς λαμβάνεται ένας αριθμός προληπτικών μέτρων και ότι σε περίπτωση εκδήλωσης μιας πυρκαγιάς καλούμε την Πυροσβεστική Υπηρεσία στον αριθμό 199.

2. Οι μαθητές/τριες ανά δύο στη γωνιά του Υπολογιστή, αναζητούν πληροφορίες στο διαδίκτυο πληροφορίες για φορείς της περιοχής τους, εθελοντικές οργανώσεις για τα δάση, που θα τους υποστηρίξουν στην επιτυχία του προγράμματος και θα αναπτύξουν συνεργασίες. Στο τέλος του εργαστηρίου γίνεται αξιολόγηση από τα ίδια τα παιδιά απαντώντας σε ενδεικτικές ερωτήσεις του/της εκπαιδευτικού.

Οι μαθητές/τριες προβαίνουν σε μια καμπάνια ενημέρωσης των γονέων, των συμμαθητών τους, των μαθητών/τριών άλλων νηπιαγωγείων και της τοπικής κοινωνίας.

Καλλιέργονται οι εξής δεξιότητες:

- **Δεξιότητες μάθησης:** Επικοινωνία, συνεργασία, κριτική σκέψη, δημιουργικότητα
- **Δεξιότητες Ζωής:** Κοινωνικές δεξιότητες, Ενσυναίσθηση και ευαισθησία, Υπευθυνότητα, Πολιτειότητα
- **Δεξιότητες του νου:** Δημιουργική, παραγωγική, ολιστική σκέψη, αναστοχασμός.
- **Ψηφιακές δεξιότητες**

Αναλαμβάνουμε δράση

1. Στην ολομέλεια ο/η εκπαιδευτικός θέτει τον προβληματισμό: «Τι μπορούμε να κάνουμε εμείς για να προστατεύσουμε το δάσος;». Με την τεχνική της ιδεοθύελλας οι μαθητές/τριες αποφασίζουν να προβούν σε μια καμπάνια με στόχο να ενημερώσουν τους γονείς τους, τους συμμαθητές τους από τη διπλανή τάξη, τους μαθητές/τριες άλλων νηπιαγωγείων και την τοπική κοινωνία για τους τρόπους προστασίας του δάσους ώστε να ευαισθητοποιηθούν για την αλλαγή κάποιων συνηθειών που δημιουργούν κινδύνους στο δάσος. Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες και η κάθε ομάδα επιλέγει τον τρόπο της ενημέρωσης. Κάποια ομάδα αποφασίζει να δημιουργήσει αφίσα για να γράψει το δικό της μήνυμα, κάποια άλλη να δημιουργήσει μια ψηφιακή αφίσα, αξιοποιώντας λογισμικά δημιουργίας αφίσας.

2. Αποφασίζουν επίσης να ζητήσουν τη συνδρομή των γονέων για να φυτέψουν ένα δενδράκι στο δασάκι της γειτονιάς.

Στο τέλος του εργαστηρίου γίνεται αξιολόγηση από τα ίδια τα παιδιά απαντώντας σε ενδεικτικές ερωτήσεις του/της εκπαιδευτικού.

Οι μαθητές/τριες αναστοχάζονται επί της διαδικασίας και διαχέουν το πρόγραμμα στους γονείς.

Καλλιέργούνται οι εξής δεξιότητες:

- **Δεξιότητες μάθησης:** Επικοινωνία, κριτική σκέψη, δημιουργικότητα
- **Δεξιότητες Ζωής:** Κοινωνικές δεξιότητες, Ενσυναίσθηση και ευαισθησία, Υπευθυνότητα
- **Δεξιότητες του νου:** Δημιουργική, παραγωγική, ολιστική σκέψη, ρουτινικές σκέψης, αναστοχασμός.

Αξιολόγηση-
Αναστοχασμός

1. Συζήτηση στην ολομέλεια και δημιουργία του τελικού εννοιολογικού χάρτη με στόχο την καταγραφή και τεκμηρίωση της νεοαποκτηθείσας γνώσης των παιδιών. Η σύγκριση των εννοιολογικών χαρτών (αρχικών και τελικού) κινητοποιούν τις μεταγνωστικές διεργασίες μέσω του αναστοχασμού. Οι μαθητές/τριες αναστοχάζονται σχετικά με την πορεία της διαδικασίας της μάθησης τους, τον εμπλουτισμό των πρότερων γνώσεων τους και αξιολογούν τη συνεισφορά τους στη μαθησιακή διαδικασία. Αξιοποιείται η ρουτίνα σκέψης « Τότε νόμισα- Τώρα ξέρω»

2. Οι μαθητές/τριες οργανώνουν μια έκθεση των ατομικών και ομαδικών τους εργασιών που προέκυψαν από τα εργαστήρια με καλεσμένους τους γονείς.

3. Οι μαθητές/τριες αναστοχάζονται επί της διαδικασίας. Γίνεται συζήτηση στην ολομέλεια για όλα αυτά που μάθαμε στα εργαστήρια.

Εκπαιδευτικό Υλικό/ Συνδέσεις/

Συνδέσεις

Εργαστήριο 3

Δραστηριότητα 1-βίντεο <https://video.link/w/SeOyc> (ανακτήθηκε 10/5/21)

Δραστηριότητα 2- λογισμικά εννοιολογικής χαρτογράφησης

smartools, <https://cmap.ihmc.us/>, cmapcloud, <https://cmapcloud.ihmc.us/>, popplet <https://www.popplet.com/>

Δραστηριότητα 3- Φωτόδενδρο

<http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-11018>

Εργαστήριο 4

Δραστηριότητα 1-βίντεο <https://video.link/w/drOyc> (ανακτήθηκε 10/5/21)

Δραστηριότητα 2-διαδικτυακή εφαρμογή ψηφιακής αφήγησης storyjumper <https://www.storyjumper.com/>

Εργαστήριο 6

Δραστηριότητα 1-λογισμικά δημιουργίας ψηφιακής αφίσσας: postermymwall (<https://www.postermymwall.com/>), canva (https://www.canva.com/el_gr/)

Εκπαιδευτικό Υλικό

Εργαστήριο 3

Δραστηριότητα 2- εννοιολογικοί χάρτες

Εννοιολογικός χάρτης 1. (δημιουργήθηκε με το λογισμικό cmapcloud)

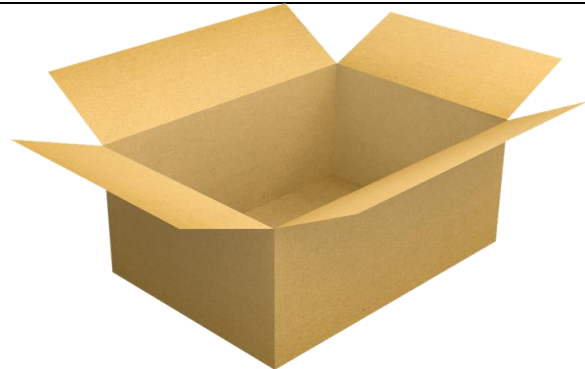
Εννοιολογικός χάρτης 2. (δημιουργήθηκε με το λογισμικό cmapcloud)

Εργαστήριο 4

Δραστηριότητα 1 (Φύλλο εργασίας 4-καρτέλες)

Πηγή εικόνων: <https://pixabay.com/el/>

Εργαστήριο 6

Δραστηριότητα 1 (Φύλλο εργασίας 6)

Ο ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΕΠΙΣΚΕΠΤΗ ΣΤΟ ΔΑΣΟΣ (ενδεικτικός)

- Πηγαίνω επίσκεψη στο δάσος για πικ-νικ και φεύγοντας μαζεύω τα σκουπίδια
- Δεν πετώ αναμμένα τσιγάρα στο δάσος
- Φροντίζω να σβήσω καλά τη φωτιά που άναψα για να ψήσω
- Δεν κάνω υπερβολικούς θορύβους στο δάσος για να μην ενοχλώ τα ζώα του δάσους
- Δεν καταστρέφω φωλιές πουλιών
- Φροντίζω τα δένδρα – Δεν τα πληγώνω
- Συμμορφώνουμε με τις συστάσεις των πινακίδων του δάσους
- Ειδοποιώ την Πυροσβεστική Υπηρεσία σε περίπτωση που αντιληφθώ εστία φωτιάς
- Παίρνω μόνο φωτογραφίες και αφήνω μόνο τα βήματα μου

Δραστηριότητα 1 (Φύλλο εργασίας 7)

ΨΗΦΙΑΚΗ ΑΦΙΣΑ (ενδεικτική-δημιουργήθηκε με το λογισμικό δημιουργίας αφίσας canva

https://www.canva.com/el_gr/)

Φορείς και άλλες συνεργασίες που θα εμπλουτίσουν το πρόγραμμά μας

Πυροσβεστική Υπηρεσία

WWF ΕΛΛΑΣ

Φυσιολάτρες σε δράση

Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης

Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας

Αξιολόγηση Εργαστηρίου- Συνολική αποτίμηση & αναστοχασμός πάνω στην υλοποίηση - Εκδηλώσεις διάχυσης

Για την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού προγράμματος σε επίπεδο Δεξιοτήτων Μάθησης, Ζωής, Νου και ψηφιακών δεξιοτήτων προτείνεται η χρήση μιας κλειδας αξιολόγησης βασισμένη στο Πλαίσιο Αναφοράς Ικανοτήτων για Δημοκρατικό Πολιτισμό (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2018). (βλ.σ 35.)

Οι εκδηλώσεις διάχυσης αφορούν στη δημιουργία:

- αφίσας,
- ψηφιακής αφίσας,
- ηχητικού μηνύματος σε ραδιοφωνικό σταθμό

Επίσης οι μαθητές/τριες οργανώνουν μια έκθεση των ατομικών και ομαδικών τους εργασιών που προέκυψαν από τα εργαστήρια με καλεσμένους τους γονείς.

Σημειώσεις:

Βιβλιογραφία

Συμβούλιο της Ευρώπης (2018). Πλαίσιο Αναφοράς Ικανοτήτων για Δημοκρατικό Πολιτισμό. Τόμος 1
ΙΕΠ (2017). Οδηγός Εκπαιδευτικού για την Περιγραφική Αξιολόγηση στο Νηπιαγωγείο.

Υποδειγματικό Υλικό- Δειγματικά Φύλλα εργασίας - Περιγραφή εργαστηρίων & δράσεων (3-5 φύλλα)

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 1

Τίτλος: **Δημιουργούμε το συμβόλαιο της ομάδας μας**

1^η Δραστηριότητα

Το ερέθισμα για την εκκίνηση του σχεδίου δράσης δόθηκε από μια επίσκεψη που οργανώσαμε με τους μαθητές/τριες στο δασάκι της γειτονιάς μας. Γυρίζοντας στο σχολείο και κάνοντας έναν απολογισμό της επίσκεψης οι μαθητές/τριες εξέφρασαν τον προβληματισμό τους για αυτά που είδαν στο δασάκι.

Γίνεται συζήτηση στην ολομέλεια και με την τεχνική της ιδεοθύελλας ο/η εκπαιδευτικός καταγράφει αυτά που διαπίστωσαν οι μαθητές/τριες: ξερά χόρτα, ξερά φύλλα, πευκοβελόνες, εγκαταλελειμμένα ξερά κλαδιά, σκουπίδια (χαρτιά, χάρτινα κουτιά, πλαστικά μπουκάλια, γυάλινα μπουκάλια, αποτοσίγαρα). Δημιουργήθηκε το πρόβλημα: «Πώς βρέθηκαν τα σκουπίδια εκεί και τι κινδύνους

δημιουργούν στο δάσος». «Τι μπορούμε να κάνουμε»; Αποφασίζουμε να χωρισθούμε σε ομάδες για να διαμορφώσουμε το πλαίσιο δράσης.

2^η δραστηριότητα

Οι μαθητές/τριες εισάγονται στο θέμα μέσα από ένα παιχνίδι κίνησης και ρυθμού. Ο/Η εκπαιδευτικός καλεί τους μαθητές/τριες να πάρουν μέσα από ένα σακουλάκι μία κάρτα ο καθένας, τυχαία. Οι κάρτες οι οποίες αναπαριστούν διάφορα είδη δένδρων, έχει φροντίσει η νηπιαγωγός ώστε να υπάρχουν σε τετράδες. Τα παιδιά κινούνται ελεύθερα στο χώρο με τη συνοδεία μουσικής. Μόλις η μουσική σταματήσει, το κάθε παιδί πρέπει να βρει ένα άλλο παιδάκι που θα έχει την ίδια κάρτα με εκείνο, να κρατηθούν από τα χέρια έτσι ώστε ο ένας να κοιτάζει τον άλλο και να ανταλλάξουν δυο λόγια γνωριμίας. Όταν η μουσική ξαναρχίσει, τα ζευγάρια διαλέγουν ένα άλλο ζευγαράκι που έχει την ίδια κάρτα μ' αυτούς ώστε να δημιουργηθούν οι ομάδες και ξανασυστήνονται. Έτσι, δημιουργούνται ομάδες των τεσσάρων ατόμων.

Στη συνέχεια δημιουργούν το συμβόλαιο δράσης της ομάδας.

Η/Ο εκπαιδευτικός προτείνει στις ομάδες να σκεφτούν και να αποφασίσουν με ποιον τρόπο θα λειτουργήσουν οι ομάδες τους για να μπορούν να είναι όλοι ευχαριστημένοι. Αποφασίζουν να διαμορφώσουν τους κανόνες λειτουργίας των ομάδων τους. Έτσι η κάθε ομάδα αποφασίζει τους κανόνες, τους καταγράφει με όποιο τρόπο μπορεί, π.χ. τους ζωγραφίζει, τους «γράφει» και ένας εκπρόσωπος από κάθε ομάδα αναλαμβάνει να τους παρουσιάσει στην ολομέλεια της τάξης. (Ενδεικτικοί κανόνες λειτουργίας της ομάδας: να βοηθάμε ο ένας τον άλλον, να συνεργαζόμαστε, να ακούμε προσεκτικά, να παίρνουμε όλοι με τη σειρά το λόγο για να πούμε την άποψη μας, να συμμετέχουμε όλοι, να σεβόμαστε ο ένας τον άλλον, κ.αλ.). Η κάθε ομάδα κατανέμει έναν συγκεκριμένο ρόλο για κάθε μέλος της, όπως π.χ. τον ρόλο του συντονιστή της συζήτησης, του «γραφέα» (ένα παιδί που μπορεί και «γράφει» ώστε να σημειώνει λέξεις-κλειδιά), του εκπροσώπου της ομάδας ο οποίος θα παρουσιάσει το έργο της ομάδας του στις υπόλοιπες ομάδες. Όλα τα μέλη της ομάδας γράφουν τα ονόματά τους στο έργο καθώς και την ημερομηνία παραγωγής του έργου. (Φύλλο εργασίας 1).

Όση ώρα εξελίσσεται η δραστηριότητα η/ο εκπαιδευτικός κινείται διακριτικά ανάμεσα στις ομάδες, παρατηρεί και καταγράφει τη λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία που αναπτύσσεται, φωτογραφίζει, παροτρύνει τα παιδιά να βρούν λύση στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν και ενθαρρύνει τα πιο συνεσταλμένα παιδιά.

Όταν όλες οι ομάδες ολοκληρώσουν την εργασία τους, ανοίγουν σε ολομέλεια η μία δίπλα στην άλλη και ο εκπρόσωπος από κάθε ομάδα, αφού ανακοινώσει το όνομά της ομάδας και τα ονόματα των μελών της, παρουσιάζει τους κανόνες της ομάδας του. Αφήνουμε τις ομάδες να μιλήσουν με όποια σειρά θέλουν. Τα μέλη της κάθε ομάδας δίνουν ανατροφοδότηση στις υπόλοιπες ομάδες π.χ. με ποια κριτήρια διαμοιράσανε τους ρόλους, πώς ορίσανε τον εκπρόσωπο. Οι μαθητές/τριες μπορούν να υποβάλλουν ερωτήματα, να ζητήσουν διευκρινήσεις, να συμπληρώσουν.

3^η δραστηριότητα

Η/Ο εκπαιδευτικός καταγράφει και αναδεικνύει τον τρόπο που συνδέονται αυτά που λένε οι ομάδες και υπογραμμίζει τη συμβολή της κάθε ομάδας στο παραγόμενο έργο. Οι μαθητές/τριες συνθέτουν τα έργα τους σε ένα μεγάλο χαρτί δημιουργώντας έτσι την αφίσα με τους κανόνες της ομάδας, η οποία αναρτάται σε ένα εμφανές σημείο στην τάξη και έχουν συμφωνήσει όλοι να τηρούν τους κανόνες που έχουν θέσει. Στο τέλος οι μαθητές/τριες σχηματίζουν έναν κύκλο κρατώντας τα χέρια και λένε από μία λέξη/φράση για το πώς νιώθουν τώρα, αυτή τη στιγμή.

Φύλλο εργασίας 1

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ.....
Ζωγραφίζουμε τους κανόνες της ομάδας μας και δημιουργούμε αφίσα.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 2

Τίτλος: Γινόμαστε εξερευνητές έξω από την τάξη

Δραστηριότητα 1

Το εργαστήριο ξεκινάει στην ολομέλεια με ένα παιχνίδι ενεργοποίησης της ομάδας των μαθητών για τη δημιουργία ενός ευχάριστου κλίματος συνεργασίας και μάθησης.

Οι μαθητές/τριες και ο/η εκπαιδευτικός συναποφασίζουν να ξαναπάνε στο δασάκι για να συλλέξουν υλικό από αυτά που εντόπισαν κατά την πρώτη τους επίσκεψη. Μοιράζουν ρόλους στις ομάδες, η κάθε ομάδα ορίζει τον εκπρόσωπο της, ο οποίος θα παρουσιάσει το έργο της ομάδας του στις υπόλοιπες ομάδες με την επιστροφή στην τάξη και προετοιμάζονται για την επίσκεψη.

Δραστηριότητα 2

Κατά την επίσκεψη στο δασάκι, η μια ομάδα αναλαμβάνει να φωτογραφίσει με ψηφιακή φωτογραφική μηχανή τους ειδικούς κάδους και καλάθια που είναι τοποθετημένα στο δασάκι. Η δεύτερη ομάδα να συλλέξει υλικό από ξερά χόρτα, ξερά κλαδιά, ξερά φύλλα, πευκοβελόνες, η τρίτη ομάδα να συλλέξει πλαστικά μπουκάλια, χαρτιά, χάρτινα κουτιά, τηρώντας τα μέτρα προστασίας. Η τέταρτη ομάδα να παίξει ένα παιχνίδι ρόλων και να πάρει συνέντευξη από ένα δένδρο. Οι ερωτήσεις της συνέντευξης προετοιμάζονται πριν την επίσκεψη, στην ολομέλεια: Ένα μαθητής/τρια θα παίξει το ρόλο του δημοσιογράφου, ο οποίος θα πάρει συνέντευξη από το

μαθητή/τρια που θα παίξει το ρόλο του δένδρου. Η/Ο εκπαιδευτικός ηχογραφεί τη συνέντευξη.

Ενδεικτικές ερωτήσεις συνέντευξης

Δημοσιογράφος: Πώς σε λένε; (το παιδί από την βιωματική του εμπειρία μπορεί να έχει ακούσει ονόματα δένδρων)

Δένδρο:

Δημοσιογράφος: Πόσο χρονών είσαι;

Δένδρο:.....

Δημοσιογράφος: Πώς είναι ο κορμός σου, πώς είναι τα φύλλα σου;

Δένδρο:.....

Δημοσιογράφος: Πώς τρέφεσαι;

Δένδρο:.....

Δημοσιογράφος: Ποιά ζώα κατοικούν πάνω στα κλαδιά σου;

Δένδρο:.....

Δημοσιογράφος: Ποιά άλλοι ζούν στη γειτονιά σου;

Δένδρο:.....

Δημοσιογράφος: Τι προσφέρεις στον άνθρωπο;

Δένδρο:.....

Ο/Η εκπαιδευτικός όση ώρα εξελίσσεται η δραστηριότητα, παρατηρεί, φωτογραφίζει, ηχογραφεί και καταγράφει τη λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία που αναπτύσσεται, και υποστηρίζει. Οι καταγραφές θα αξιοποιηθούν για την περιγραφική αξιολόγηση.

Οι ομάδες θα παρουσιάσουν στο επόμενο εργαστήριο το αποτέλεσμα της δουλειάς τους μετά την επιστροφή τους στην τάξη.

Στο τέλος του εργαστηρίου γίνεται αξιολόγηση από τα ίδια τα παιδιά απαντώντας σε ερωτήσεις του/της εκπαιδευτικού, όπως: Ποια σημεία σας άρεσαν στο συγκεκριμένο εργαστήριο και γιατί; Ποιές δυσκολίες συναντήσατε και τι κάνατε γι' αυτό; Θέλετε να μας πείτε πώς συνεργαστήκατε; Τι ήταν αυτό που κάνατε όλοι και βοήθησε να ολοκληρώσετε το έργο σας; Τι σας εμπόδισε; Τι θα θυμάμαι από αυτό το εργαστήριο;

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 3

Τίτλος: **Το δάσος ο πιο καλός μας φίλος, απειλείται**

Το εργαστήριο ξεκινάει στην ολομέλεια με ένα παιχνίδι ενεργοποίησης της ομάδας των μαθητών για τη δημιουργία ενός ευχάριστου κλίματος συνεργασίας και μάθησης.

1^η δραστηριότητα

Στην ολομέλεια της τάξης ο εκπρόσωπος από κάθε ομάδα, αφού ανακοινώσει το όνομά της ομάδας και τα ονόματα των μελών της, παρουσιάζει το αποτέλεσμα της

εξερεύνησης τους στο δασάκι, που πραγματοποιήθηκε στο προηγούμενο εργαστήριο. Ο/η εκπαιδευτικός συνδέει τα έργα που παρουσιάστηκαν μεταξύ τους ώστε να ακουστούν όλες οι απόψεις και υπογραμμίζει τη συμβολή της κάθε ομάδας στο παραγόμενο έργο. Οι μαθητές/τριες μπορούν να υποβάλλουν ερωτήματα, να ζητήσουν διευκρινήσεις.

Από τη συνέντευξη που πήρε η ομάδα από το δένδρο μάθαμε ότι: το δένδρο τρέφεται με τις ρίζες οι οποίες παίρνουν νερό και άλλες θρεπτικές ουσίες από το έδαφος, στα κλαδιά του κατοικούν διάφορα μικρά ζώα, πουλιά και έντομα, δίπλα του ζουν άλλα δένδρα, θάμνοι και διάφορα φυτά, προσφέρει στον άνθρωπο καθαρό αέρα, οξυγόνο, καρπούς, ξύλα, σκιά και είναι ένας χώρος αναψυχής και άθλησης. Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα ότι το δάσος έχει πολλά δένδρα θάμνους και άλλα φυτά που δημιουργούν ένα ξεχωριστό περιβάλλον όπου ζουν πολλά ζώα. Κάθε δάσος είναι ένα οικοσύστημα.

Στη συνέχεια καλούνται οι ομάδες να συνεργαστούν και να δημιουργήσουν μια μακέτα του δασικού οικοσυστήματος με υλικά που θα επιλέξουν οι ίδιοι/ίδιες. (Φύλλο εργασίας 2)

Όσοι οι μαθητές/τριες τελειώνουν την εργασία τους μπορούν να παρακολουθήσουν ένα τραγούδι για μουσικοκινητική δραστηριότητα «Βόλτα στο δάσος» <https://video.link/w/SeOyc>

Ο/Η εκπαιδευτικός όση ώρα εξελίσσεται η δραστηριότητα, παρατηρεί, φωτογραφίζει και καταγράφει τη λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία που αναπτύσσεται, και υποστηρίζει. Οι καταγραφές θα αξιοποιηθούν για την περιγραφική αξιολόγηση.

2^η δραστηριότητα

Στη συνέχεια τίθεται το ερώτημα από τον/την εκπαιδευτικό: «Ποιά από αυτά τα υλικά που συλλέξατε προέρχονται από το δάσος και ποια δεν προέρχονται;» Οι μαθητές καταγράφουν τις απαντήσεις τους σε δύο ημιδομημένους εννοιολογικούς χάρτες που προτείνονται από τον/την εκπαιδευτικό. Εάν είναι διαθέσιμος διαδραστικός πίνακας μπορεί να αξιοποιηθεί με λογισμικά εννοιολογικής χαρτογράφησης λογισμικά (cmaptools, <https://cmap.ihmc.us/>, cmapcloud, <https://cmapcloud.ihmc.us/>, popplet <https://www.popplet.com/>). Ενδεικτικά: (βλ. Εκπαιδευτικό υλικό)

Ενδεικτικές ερωτήσεις: «Πώς βρέθηκαν αυτά τα απορρίμματα (πλαστικά μπουκάλια, χαρτιά, κ.λ.π) στο δάσος ;

-Ποιοί νομίζετε ότι τα άφησαν εκεί;

Ενδεικτικές απαντήσεις: Τα απορρίμματα τα εγκατέλειψαν οι άνθρωποι όταν επισκέφθηκαν το δάσος, ενώ τα ξερά κλαδιά, τα ξερά φύλλα και οι πευκοβελόνες έπεσαν από τα δένδρα»

- Γιατί επισκέπτονται οι άνθρωποι το δάσος;

Ενδεικτικές απαντήσεις: να πάρουν καθαρό αέρα, να περπατήσουν, να παίξουν, να κάνουν πικ-νικ, να ψήσουν»

- Ποιες από τις παραπάνω δραστηριότητες των ανθρώπων και σε ποιες περιπτώσεις νομίζετε ότι δημιουργούν κινδύνους για το δάσος;

Μετά από διεξοδική συζήτηση καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι τα απορρίμματα που αφήνουν οι άνθρωποι από το πικ-νικ και από το ψήσιμο, μολύνουν το περιβάλλον και επειδή ανάβουν και καίγονται εύκολα (εύφλεκτα υλικά) μπορεί να πάρει φωτιά το δάσος.

3. Στο τέλος τα παιδιά ανά δύο στον Υπολογιστή παίζουν ένα παιχνίδι στο Φωτόδενδρο: Ταίριαξε τις ψηφίδες για να κάνεις το οικοσύστημα του δάσους δάσους <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-11018> και αποθηκεύουν την εργασία τους στον Φάκελο Εργαστηρίου στον Υπολογιστή (Φύλλο εργασίας 3)

Στο τέλος του εργαστηρίου γίνεται αξιολόγηση από τα ίδια τα παιδιά. απαντώντας σε ερωτήσεις του/της εκπαιδευτικού, όπως: Ποια σημεία σας άρεσαν στο συγκεκριμένο εργαστήριο και γιατί; Ποιές δυσκολίες συναντήσατε και τι κάνατε γι' αυτό; Θέλετε να μας πείτε πώς συνεργαστήκατε; Τι ήταν αυτό που κάνατε όλοι και βοήθησε να ολοκληρώσετε το έργο σας; Τι σας εμπόδισε; Τι έμαθα, τι θα θυμάμαι από αυτό το εργαστήριο;

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο εργασίας 2

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ.....

Δημιουργούμε τη μακέτα του δασικού οικοσυστήματος με υλικά που θα επιλέξουμε.

Φύλλο εργασίας 3

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ.....

Παίζω το παιχνίδι στο Φωτόδενδρο «Ταίριαξε τις ψηφίδες για να κάνεις το οικοσύστημα του δάσους δάσους».

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 4

Τίτλος: **Το δάσος καίγεται**

1^η δραστηριότητα

Το εργαστήριο ξεκινάει στην ολομέλεια με ένα παιχνίδι ενεργοποίησης της ομάδας των μαθητών για τη δημιουργία ενός ευχάριστου κλίματος συνεργασίας και μάθησης.

Ο/Η εκπαιδευτικός προβάλλει ένα βίντεο για να παρακολουθήσουν οι μαθητές/τριες τα οφέλη του δάσους αλλά και για τους κινδύνους καταστροφής του.

<https://video.link/w/drOyc>

Μετά την παρακολούθηση του βίντεο τίθενται ερωτήσεις από τον/την εκπαιδευτικό.

- Ποιά νομίζετε ότι είναι τα οφέλη του δάσους;
- Πού οφείλονται οι πυρκαγιές στο δάσος; Εκτός από τις ανθρώπινες δραστηριότητες που αλλού οφείλονται;
- Τι συμβαίνει όταν το δάσος παίρνει φωτιά;
- Η καταστροφή ενός δάσους τι συνέπειες έχει για τη ζωή του δάσους αλλά και για τη ζωή του ανθρώπου;
- Με ποιούς τρόπους μπορούμε να βοηθήσουμε;

Τα παιδιά ενθαρρύνονται να διατυπώσουν τις απόψεις τους και να τις αιτιολογήσουν. Μέσα από τη διατύπωση διαφορετικών απόψεων και τις γνωστικές συγκρούσεις που θα προκύψουν, επιδιώκεται η γνωστική ανάπτυξη των μαθητών.

Αφού συζητήσουμε για τις αιτίες που κινδυνεύει το δάσος, ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει σε κάθε ομάδα καρτέλες και ζητά να τις ταξινομήσουν σε τρεις κατηγορίες:

- Ανθρώπινες ενέργειες από λάθος, επειδή δε γνωρίζουμε ή αδιαφορούμε.
- Ανθρώπινες ενέργειες από πρόθεση.

- Φυσικές αιτίες.

(Φύλλο εργασίας 4)

2^η δραστηριότητα

Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός ζητά από κάθε παιδί να ζωγραφίσει τρόπους προστασίας των δασών από την πυρκαγιά. Μέσω της διαδικτυακής εφαρμογής ψηφιακής αφήγησης storyjumper <https://www.storyjumper.com/> οι μαθητές εισάγουν τις ζωγραφιές τους και με την υποστήριξη του/της νηπιαγωγού και δημιουργούν ένα ψηφιακό βιβλίο, το οποίο μπορούν να το αναρτήσουν στο ιστολόγιο του σχολείου τους. (Φύλλο εργασίας 5)

Στο τέλος του εργαστηρίου γίνεται αξιολόγηση από τα ίδια τα παιδιά. απαντώντας σε ερωτήσεις του/της εκπαιδευτικού, όπως: Ποια σημεία σας άρεσαν στο συγκεκριμένο εργαστήριο και γιατί; Θέλετε να μας πείτε πώς συνεργαστήκατε; Τι ήταν αυτό που κάνατε όλοι και βοήθησε να ολοκληρώσετε το έργο σας; Τι σας εμπόδισε; Τι έμαθα, τι θα θυμάμαι από αυτό το εργαστήριο;

Φύλλο εργασίας 4

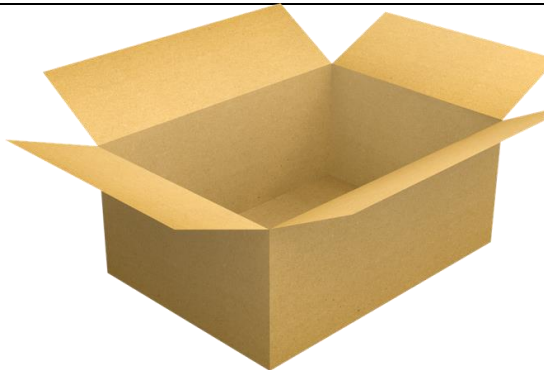
ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ.....

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ.....

Ταξινομώ τις καρτέλες σχετικά με τις αιτίες που κινδυνεύει το δάσος σε τρεις κατηγορίες:

- Ανθρώπινες ενέργειες από λάθος, επειδή δε γνωρίζουμε ή αδιαφορούμε.
- Ανθρώπινες ενέργειες από πρόθεση.
- Φυσικές αιτίες.

Πηγή εικόνων: <https://pixabay.com/el/>

Φύλλο εργασίας 5

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ.....

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ.....

Ζωγραφίζω τρόπους προστασίας των δασών από την πυρκαγιά και δημιουργώ με ένα ψηφιακό βιβλίο.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 5

Τίτλος: **Προσκαλούμε την Πυροσβεστική Υπηρεσία**

1^η δραστηριότητα

Το εργαστήριο ξεκινάει στην ολομέλεια με ένα παιχνίδι ενεργοποίησης της ομάδας των μαθητών για τη δημιουργία ενός ευχάριστου κλίματος συνεργασίας και μάθησης.

Στην ολομέλεια οι μαθητές/τριες, με αφορμή το βίντεο που είδαν στο προηγούμενο εργαστήριο εκφράζουν την επιθυμία να έρθουν σε επαφή με την Πυροσβεστική Υπηρεσία, να καλέσουν έναν Πυροσβέστη ή να οργανώσουν και μια επίσκεψη στην Πυροσβεστική Υπηρεσία.

Τίθεται το ερώτημα «Με ποιόν τρόπο θα τον καλέσουμε; Θα του στείλουμε μια επιστολή ή μια πρόσκληση; (έχουν ήδη έρθει σε επαφή με διαφορετικού τύπου κειμενικά είδη).

-Τι θα θέλαμε να ρωτήσουμε τον Πυροσβέστη;

Από τις επιπλέον πληροφορίες που πήραμε από τον Πυροσβέστη μάθαμε ότι για να περιορισθεί η καταστροφή εξαιτίας της φωτιάς λαμβάνεται ένας αριθμός προληπτικών μέτρων, όπως: α) στα περισσότερα δάση της χώρας έχουν

εγκατασταθεί πυροφυλάκια από τα οποία οι πυροσβέστες σε συνεργασία με

εθελοντικές οργανώσεις επιτηρούν τις γύρω περιοχές.

β) κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού γίνεται καθαρισμός από τα σκουπίδια, απαγορεύεται η καύση χόρτων, ξερών κλαδιών κ.λ. χωρίς την παρουσίαση πυροσβεστικών δυνάμεων. γ) Εμπλουτίζεται συνεχώς το δίκτυο υδροληψίας κοντά σε δασικές περιοχές και υπάρχουν αεροπλάνα με γεμάτες δεξαμενές νερού για να είναι άμεση η παροχή νερού σε περίπτωση ανάγκης καθώς και εναέριοι παρατηρητές για τον γρήγορο εντοπισμό της φωτιάς.

Μάθαμε επίσης ότι σε περίπτωση εκδήλωσης μιας πυρκαγιάς καλούμε την Πυροσβεστική Υπηρεσία στον αριθμό 199.

2^η δραστηριότητα

Οι μαθητές/τριες ανά δύο στη γωνιά του Υπολογιστή, αναζητούν πληροφορίες στο διαδίκτυο πληροφορίες για φορείς της περιοχής τους, εθελοντικές οργανώσεις για τα δάση, που θα τους υποστηρίξουν στην επιτυχία του προγράμματος και θα αναπτύξουν συνεργασίες. Οι μαθητές/τριες προτείνουν λέξεις-κλειδιά που θα τους βοηθήσουν στην αναζήτηση των πληροφοριών και με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού γράφουν σε μια μηχανή αναζήτησης τις λέξεις-κλειδιά που ψάχνουν. Ο/Η εκπαιδευτικός έχει ήδη ελέγξει τους διαδικτυακούς τόπους που θα επισκεφθούν οι μαθητές/τριες, για την εγκυρότητα, την αξιοπιστία και τη σωστή λειτουργία τους. Η κάθε ομάδα αποθηκεύει τις πληροφορίες στο φάκελο του εργαστηρίου που υπάρχει στον υπολογιστή. Ο/Η εκπαιδευτικός όση ώρα εξελίσσεται η δραστηριότητα, κινείται διακριτικά ανάμεσα στις ομάδες, παρατηρεί, φωτογραφίζει και καταγράφει τη λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία που αναπτύσσεται και υποστηρίζει. Οι καταγραφές θα αξιοποιηθούν για την περιγραφική αξιολόγηση.

Στο τέλος του εργαστηρίου γίνεται αξιολόγηση από τα ίδια τα παιδιά. απαντώντας σε ερωτήσεις του/της εκπαιδευτικού, όπως: Ποια σημεία σας άρεσαν στο συγκεκριμένο εργαστήριο και γιατί; Θέλετε να μας πείτε πώς συνεργαστήκατε; Τι ήταν αυτό που κάνατε όλοι και βοήθησε να ολοκληρώσετε το έργο σας; Τι σας εμπόδισε; Τι έμαθα, τι θα θυμάμαι από αυτό το εργαστήριο;

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 6

Τίτλος: **Αναλαμβάνουμε δράση**

1^η δραστηριότητα

Το εργαστήριο ξεκινάει με ένα παιχνίδι ενεργοποίησης της ομάδας των παιδιών για τη δημιουργία ενός ευχάριστου και θετικού κλίματος.

Στην ολομέλεια ο/η εκπαιδευτικός θέτει τον προβληματισμό: «Τι μπορούμε να κάνουμε εμείς για να προστατεύσουμε το δάσος;»

Με την τεχνική της ιδεοθύελλας οι μαθητές/τριες αποφασίζουν να δημιουργήσουν μια καμπάνια με στόχο να ενημερώσουν τους γονείς τους, τους συμμαθητές τους από τη διπλανή τάξη, τους μαθητές/τριες άλλων νηπιαγωγείων και την τοπική κοινωνία για τους τρόπους προστασίας του δάσους ώστε να ευαισθητοποιηθούν για την αλλαγή κάποιων συνηθειών που δημιουργούν κινδύνους στο δάσος.

Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες και η κάθε ομάδα επιλέγει τον τρόπο της ενημέρωσης. Κάποια ομάδα αποφασίζει να δημιουργήσει αφίσα για να γράψει το δικό της μήνυμα, κάποια άλλη να δημιουργήσει μια ψηφιακή αφίσα (εφόσον έχουν ήδη εξοικειωθεί με τη δημιουργία ψηφιακής αφίσας) αξιοποιώντας λογισμικά δημιουργίας αφίσας. (Ενδεικτικά: το λογισμικό postermyswall (<https://www.postermyswall.com/>) ή το canva (https://www.canva.com/el_gr/), κάποια άλλη να δημιουργήσει τον κατάλογο του καλού επισκέπτη στο δάσος. (Φύλλα εργασίας 6 & 7)

Ο/Η εκπαιδευτικός όση ώρα εξελίσσεται η δραστηριότητα, κινείται διακριτικά ανάμεσα στις ομάδες, παρατηρεί, φωτογραφίζει και καταγράφει τη λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία που αναπτύσσεται, και υποστηρίζει. Οι καταγραφές θα αξιοποιηθούν για την περιγραφική αξιολόγηση.

2^η δραστηριότητα:

Στη συνέχεια στην ολομέλεια η κάθε ομάδα με τον εκπρόσωπό της παρουσιάζει το έργο τους στις υπόλοιπες ομάδες. Όλες οι ομάδες αποφασίζουν:

- α) να αναρτήσουν τα έργα τους στον πίνακα ανακοινώσεων του σχολείου και στο ιστολόγιο του σχολείου τους,
- β) να τα διαμοιράσουν στους γονείς και στη γειτονιά τους,
- γ) να τα στείλουν στην τοπική εφημερίδα,
- δ) να τη στείλουν με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο σε άλλα νηπιαγωγεία

Αποφασίζουν επίσης να ζητήσουν τη συνδρομή των γονέων και να φυτέψουν ένα δενδράκι στο δασάκι της γειτονιάς, αφού πρώτα έρθουν σε επαφή με τη Δημοτική αρχή.

Στο τέλος του εργαστηρίου γίνεται αξιολόγηση από τα ίδια τα παιδιά. απαντώντας σε ερωτήσεις του/της εκπαιδευτικού, όπως: Ποια σημεία σας άρεσαν στο συγκεκριμένο εργαστήριο και γιατί; Θέλετε να μας πείτε πώς συνεργαστήκατε; Τι ήταν αυτό που κάνατε όλοι και βοήθησε να ολοκληρώσετε το έργο σας; Τι σας εμπόδισε; Τι έμαθα, τι θα θυμάμαι από αυτό το εργαστήριο;

Φύλλο εργασίας 6 (βλ. Εκπαιδευτικό Υλικό)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ.....
Δημιουργούμε τον κατάλογο του Καλού Επισκέπτη στο Δάσος

Φύλλο εργασίας 7 (βλ. Εκπαιδευτικό Υλικό)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ.....
Δημιουργούμε ψηφιακή αφίσα – Στέλνουμε το δικό μας μήνυμα

Εργαστήριο 7

Τίτλος: Αξιολόγηση-Αναστοχασμός

1^η δραστηριότητα

Συζήτηση στην ολομέλεια και δημιουργία του τελικού εννοιολογικού χάρτη με στόχο την καταγραφή και τεκμηρίωση της νεοαποκτηθείσας γνώσης των παιδιών.

Εάν είναι διαθέσιμος διαδραστικός πίνακας μπορεί να αξιοποιηθεί με λογισμικά εννοιολογικής χαρτογράφησης (cmaptools, <https://cmap.ihmc.us/>, cmapcloud, <https://cmapcloud.ihmc.us/>, popplet <https://www.popplet.com/>).

Η σύγκριση των εννοιολογικών χαρτών (αρχικών και τελικού) κινητοποιούν τις μεταγνωστικές διεργασίες μέσω του αναστοχασμού. Οι μαθητές/τριες αναστοχάζονται σχετικά με την πορεία της διαδικασίας της μάθησης τους, τον εμπλουτισμό των πρότερων γνώσεων τους και αξιολογούν τη συνεισφορά τους στη μαθησιακή διαδικασία. Αξιοποιούμε τη ρουτίνα σκέψης: «Τότε Νόμισα – Τώρα Ξέρω»

2^η δραστηριότητα

Οι μαθητές/τριες οργανώνουν μια έκθεση των ατομικών και ομαδικών τους εργασιών που προέκυψαν από τα εργαστήρια με καλεσμένους τους γονείς. Ξεναγούν τους επισκέπτες και παρουσιάζουν την πορεία της έρευνάς τους, όπως αυτή πραγματοποιήθηκε στα εργαστήρια του προγράμματος

3^η δραστηριότητα

Οι μαθητές/τριες αναστοχάζονται επί της διαδικασίας. Γίνεται συζήτηση στην ολομέλεια για όλα αυτά που μάθαμε στα εργαστήρια.

- Τι σου άρεσε περισσότερο σ' αυτά τα εργαστήρια και γιατί;
- Τι δεν σου άρεσε και τόσο;
- Ποιες δυσκολίες συνάντησες και τι έκανες γι' αυτό;
- Τι ήταν αυτό που κάνατε όλοι και βοήθησε να ολοκληρώσεις το έργο σου;
- Τι σε εμπόδισε;
- Τι έμαθα;
- Τι θα άλλαζα;
- Τι θα θυμάμαι από αυτά τα εργαστήρια;

Ενδεικτικές δραστηριότητες για την περιγραφική αξιολόγηση

Οι οργανωμένες και αυθόρμητες συζητήσεις στην ολομέλεια σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος με τη χρήση ερωτήσεων κλειστού και ανοιχτού τύπου προσφέρουν ένα πλούσιο περιβάλλον για την αξιολόγηση της μάθησης των μαθητών/τριών. Οι ερωτήσεις κλειστού τύπου βοηθούν τα πιο συνεσταλμένα παιδιά να εκφραστούν, να δώσουν την ευκαιρία σε παιδιά που δεν μιλούν καλά την ελληνική γλώσσα να επικοινωνήσουν και να εκφραστούν με απλές λέξεις. Οι ερωτήσεις ανοιχτού τύπου ενθαρρύνουν τα παιδιά να αναπτύξουν τη δημιουργική και κριτική τους σκέψη, τη φαντασία τους και το λεξιλόγιο τους.

Στο τέλος κάθε εργαστηρίου, μετά την υλοποίηση των ειδικά σχεδιασμένων και οργανωμένων δραστηριοτήτων, γίνεται αξιολόγηση από τα ίδια τα παιδιά απαντώντας σε κατάλληλες ερωτήσεις του/της εκπαιδευτικού που μπορεί να τα βοηθήσει να αναπτύξουν τις σκέψεις τους, να μιλήσουν για τις εμπειρίες τους και τα έργα τους, να αναστοχάζονται.

Η σύγκριση των ημιδομημένων εννοιολογικών χαρτών (αρχικών και τελικού) κινητοποιούν τις μεταγνωστικές διεργασίες μέσω του αναστοχασμού. Οι μαθητές/τριες αναστοχάζονται σχετικά με την πορεία της διαδικασίας της μάθησης τους, τον εμπλουτισμό των πρότερων γνώσεων τους και αξιολογούν τη συνεισφορά τους στη μαθησιακή διαδικασία.

Η κλείδα αξιολόγησης για κάθε μαθητή/τρια βοηθούν τον/την εκπαιδευτικό να διαπιστώσει την επίτευξη των μαθησιακών στόχων σε επίπεδο Δεξιοτήτων Μάθησης, Δεξιοτήτων του Νου, Δεξιοτήτων Ζωής και Ψηφιακών Δεξιοτήτων.

Οι φωτογραφίες, οι ηχογραφήσεις, οι βιντεοσκοπήσεις που χρησιμοποιεί ο/η εκπαιδευτικός για να καταγράψει σημαντικά στοιχεία της μάθησης και ανάπτυξης των μαθητών/τριών.

Τα φύλλα περιγραφικής αυτοαξιολόγησης που οργανώνονται και εφαρμόζονται από τα ίδια τα παιδιά.

Η τήρηση ημερολογίου από τον/την εκπαιδευτικό για την αποτύπωση των παρατηρήσεων του/της σχετικά με την εξέλιξη του μαθητή/τριας.

Φύλλα περιγραφικής αυτο-αξιολόγησης

Τίτλος του σχεδίου δράσης		Φροντίζω το Περιβάλλον Προσπάτησε το δάσος-είναι πηγή ζωής		
				Σχόλια παιδιών
Κατάφερα να ολοκληρώσω τις εργασίες μου				
Ακούω προσεκτικά τους άλλους				
Γνωρίζω τι θέλω και τι αισθάνομαι				
Κατάφερα να συνεργαστώ με τους συμμαθητές μου				
Είπα τη γνώμη μου στην ομάδα				
Άκουγα με προσοχή τους/τις φίλους/ες μου στην ομάδα όταν μιλούσαν				
Σέβομαι τον εαυτό μου και τους άλλους				
Σέβομαι και υπακούω στους κανόνες				
Μου άρεσε το αποτέλεσμα της δουλειάς μου				
Μπορώ να σκεφτώ διαφορετικούς τρόπους για να λύσω ένα πρόβλημα				
Μπορώ να αναζητήσω πληροφορίες μέσα από μηχανές αναζήτησης και να χρησιμοποιήσω διαφορετικές λέξεις-κλειδιά για να βρω τις				

πληροφορίες που θέλω				
Μπορώ να αποθηκεύσω το αρχείο στον επιλεγμένο φάκελο στον Υπολογιστή και να το βρώ				
Παρουσίασα στην ολομέλεια ό,τι έκανα με τον/τη φίλο/η μου				

Στο Φύλλο Αυτο-αξιολόγησης προτείνεται να περιλαμβάνει και ανοιχτού τύπου ερωτήσεις (ΙΕΠ, 2017), ώστε να ωθήσει τον/την μαθητή/τρια να εκφράσει ελεύθερα τις ιδέες, απόψεις, σκέψεις και συναισθήματά του για το πρόγραμμα.

- Τι καινούργιο έμαθα από την υλοποίηση αυτού του θεματικού κύκλου;
- Πώς τα κατάφερα;
- Αυτό που μου άρεσε περισσότερο ήταν...
- Τι θα θυμάμαι από την υλοποίηση αυτού του θεματικού κύκλου;
- Τι θα άλλαζα στην υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης ώστε να γίνει ακόμη καλύτερο;
- Από τα έργα μου θα επέλεγα να βάλω στον ατομικό μου φάκελο.....

Περιγραφή ενδεικτικών δραστηριοτήτων για το portfolio μαθητή/-τριας

Ημερομηνία:

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

Σχέδιο Δράσης του Τμήματος
Portfolio μαθητή-μαθήτριας

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΥ ΜΟΥ

Όνομα

Το σχολείο μου

Μέσα στο portfolio του μαθητή/τριας εντάσσονται:

- Τα έργα του μαθητή/τριας που επιλέγει ο ίδιος/ίδια να βάλει μέσα στο portfolio
- Τα Φύλλα Εργασίας
- Η Κλείδα Αξιολόγησης μαθητή/τριας
- Τα Φύλλα Αυτο-αξιολόγησης
- Φωτογραφημένο, βιντεοσκοπημένο και ηχητικό υλικό από τις δράσεις
- Εκτυπωμένες φωτογραφίες των εννοιολογικών χαρτών
- Φωτογραφίες από τη δράση συνεργασίας με τους γονείς

Προτεινόμενη Κλείδα Αξιολόγησης για κάθε μαθητή/τρια

Όνοματεπώνυμο μαθητή/τριας	Σχολικό Έτος:	Σχολείο:	Τάξη:	Τμήμα:

ΔΕΙΚΤΕΣ	Αρχόμενη	Αναπτυσσόμενη	Ικανοποιητική	εξαιρετική
Δεξιότητες Μάθησης				
Επικοινωνία				
Γλωσσικές, επικοινωνιακές & πολυγλωσσικές δεξιότητες				
Μπορεί να εκφράζει τις σκέψεις του/της για ένα πρόβλημα σχετικό με το θέμα				
Ζητά από τους ομιλητές να επαναλάβουν κάτι που δεν του/της είναι ξεκάθαρο				
Μπορεί να εκφράζει τις σκέψεις του/της για ένα πρόβλημα				
Ζητά από τους ομιλητές να επαναλάβουν κάτι που δεν του/της είναι ξεκάθαρο				
Δεξιότητες ακρόασης & παρατήρησης				
Ακούει προσεκτικά τις διαφορετικές απόψεις				
Ακούει προσεκτικά τους άλλους				
Μπορεί να ακούει αποτελεσματικά ώστε να αποκρυπτογραφεί τα νοήματα και τις προθέσεις του άλλου				
Δίνει προσοχή σε όσα οι άλλοι υπονοούν αλλά δεν λένε				
Παρακολουθεί τις χειρονομίες των ομιλητών και τη γλώσσα του σώματος για να μπορέσει να διαπιστώσει το νόημα των λόγων του				
Συνεργασία				
Δεξιότητες συνεργασίας				
Εκφράζει προθυμία να συνεργαστεί με τους συμμαθητές του/της				
Οικοδομεί θετικές σχέσεις με τα μέλη της ομάδας				
Όταν εργάζεται ως μέλος μιας ομάδας, συμβάλλει στην ομαδική εργασία				

Όταν συνεργάζεται με άλλους, τους υποστηρίζει παρά τις διαφορετικές απόψεις τους				
Προσπαθεί να επιτυγχάνει συναίνεση ώστε να εκπληρώνει τους στόχους της ομάδας				
Εμπνέει ενθουσιασμό στα μέλη της ομάδας ώστε να επιτυγχάνονται οι κοινοί στόχοι				
Δεξιότητες επίλυσης συγκρούσεων				
Προτείνει ιδέες για την επίλυση των προβλημάτων στις ομάδες				
Μπορεί να βρίσκει εναλλακτικές λύσεις για την επίλυση των συγκρούσεων				
Καταφεύγει τακτικά στην επικοινωνία για να συνεισφέρει στην επίλυση διαπροσωπικών συγκρούσεων				
Μπορεί να στηρίζει άλλους στην επίλυση συγκρούσεων βοηθώντας τους να κατανοούν τις διαθέσιμες επιλογές				
Κριτική σκέψη				
Γνώση & κριτική κατανόηση του εαυτού				
Μπορεί να περιγράφει τα κίνητρά του/της				
Μπορεί να αναστοχάζεται κριτικά τον εαυτό του/της από πολλές διαφορετικές σκοπιές				
Μπορεί να περιγράφει τους τρόπους με τους οποίους οι σκέψεις και τα συναισθήματά του/της επηρεάζουν τη συμπεριφορά του/της				
Μπορεί να αναστοχάζεται κριτικά τα συναισθήματα και τα αισθήματά του/της σε πολλές διαφορετικές καταστάσεις				
Γνώση & κριτική κατανόηση της γλώσσας & επικοινωνίας				
Μπορεί να εξηγεί γιατί οι άνθρωποι με διαφορετικούς πολιτισμικούς δεσμούς ενδέχεται να ακολουθούν διαφορετικές λεκτικές και μη λεκτικές επικοινωνιακές συμβάσεις που έχουν νόημα από τη δική τους οπτική				
Μπορεί να εξηγεί πώς ο τόνος της φωνής, η οπτική επαφή και η γλώσσα του σώματος συμβάλλουν στην επικοινωνία				
Γνώση και κριτική κατανόηση του κόσμου				

Μπορεί να εξηγήσει γιατί ο καθένας έχει ευθύνη/οφείλει να σέβεται το φυσικό περιβάλλον				
Μπορεί να αναστοχάζεται κριτικά τους κινδύνους που συνδέονται με τις φυσικές καταστροφές				
Δημιουργικότητα				
Αυτεπάρκεια				
Εκφράζει την πεποίθηση ότι μπορεί να υλοποιεί τις δραστηριότητες που έχει σχεδιάσει				
Εκφράζει πίστη στην ικανότητα του/της να κατανοεί διάφορα θέματα				
Εκφράζει πίστη στην ικανότητα του/της να ξεπερνά τα εμπόδια κατά την επιδίωξη ενός στόχου				
Μπορεί να κάνει επιλογές, να παίρνει αποφάσεις και πρωτοβουλίες για ζητήματα που του/της αφορούν				
Εκφράζει τη βεβαιότητα ότι είναι σε θέση να αλλάξει, εφόσον το επιθυμεί				
Ανεκτικότητα				
Συνεργάζεται καλά με άλλους ανθρώπους που έχουν πολλές διαφορετικές απόψεις				
Νιώθει άνετα σε μη οικείες καταστάσεις				
Αντεπεξέρχεται καλά σε απρόβλεπτες καταστάσεις				
Καλωσορίζει το ενδεχόμενο αμφισβήτησης των ιδεών και αξιών του/της				
Δεξιότητες Αυτόνομης Μάθησης				
Δείχνει ότι μπορεί να εντοπίζει πηγές μάθησης (π.χ. βιβλία, διαδικτυο)				
Ζητά διευκρινίσεις από τρίτους σχετικά με καινούργιες πληροφορίες, όποτε χρειάζεται				
Μπορεί να αξιολογεί την ποιότητα της δικής του/της δουλειάς				
Δείχνει ικανός/ή να παρακολουθεί, να καθορίζει, να ιεραρχεί και να ολοκληρώνει τα καθήκοντά του/της χωρίς άμεση εποπτεία				
Δεξιότητες Ζωής				
Σεβασμός				
Σέβεται τους κανόνες συνεργασίας στην ομάδα				
Δίνει χώρο στους άλλους να εκφράζονται				

Εκφράζει σεβασμό για τους άλλους				
Αντιμετωπίζει όλους τους ανθρώπους με σεβασμό ανεξαρτήτως του πολιτισμικού τους υποβάθρου				
Εκφράζει σεβασμό για τους ανθρώπους που ανήκουν σε διαφορετική κοινωνικοοικονομική κατάσταση από τον ίδιο/ίδια				
Εκφράζει σεβασμό για τις θρησκευτικές διαφορές				
Δίνει χώρο στους άλλους να εκφράζονται				
Υπευθυνότητα				
Δείχνει ότι αποδέχεται την ευθύνη για τις πράξεις του/της				
Δείχνει ότι αναλαμβάνει την ευθύνη για τα λάθη του/της				
Αν πληγώσει κάποιον, ζητά συγγνώμη				
Υποβάλλει εγκαίρως τη δουλειά που του/της έχει ανατεθεί				
Τηρεί με συνέπεια τις δεσμεύσεις του/της προς τους άλλους				
Πολιτειότητα				
Ασκεί τις υποχρεώσεις και τις ευθύνες της ιδιότητας του ενεργού πολίτη σε τοπικό, εθνικό ή διεθνές επίπεδο				
Συζητά για το τι μπορεί να γίνει ώστε να βελτιωθεί η κοινότητα				
Συνεργάζεται με άλλους για κοινούς σκοπούς και ενδιαφέροντα				
Ενσυναίσθηση				
Λαμβάνει υπόψη του τα συναισθήματα των άλλων όταν παίρνει αποφάσεις				
Μπορεί να αναγνωρίζει πότε ένας σύντροφος χρειάζεται τη βοήθειά του/της				
Προσπαθεί να κατανοεί καλύτερα τους φίλους του/της προσεγγίζοντας τα πράγματα από τη δική τους σκοπιά				
Ευελιξία & Προσαρμοστικότητα				
Αλλάζει τις απόψεις του/της, εφόσον του/της αποδείξουν με λογικά επιχειρήματα ότι κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο				
Προσαρμόζεται σε νέες καταστάσεις επιστρατεύοντας μια καινούργια δεξιότητα				

Προσαρμόζεται σε νέες καταστάσεις εφαρμόζοντας τις γνώσεις του/της με διαφορετικό τρόπο				
Υιοθετεί τις κοινωνικοπολιτισμικές συμβάσεις άλλων πολιτισμικών ομάδων όταν αλληλεπιδρά με μέλη αυτών των ομάδων				
Μπορεί να αλλάζει αποφάσεις που έχει λάβει εφόσον αυτό καθίσταται αναγκαίο λόγω των συνεπειών τους				
Δεξιότητες του νου				
Αναλυτική Σκέψη & Κριτική Σκέψη				
Μπορεί να αναγνωρίζει τις ομοιότητες και τις διαφορές ανάμεσα στις καινούργιες πληροφορίες και σε όσα είναι ήδη γνωστά				
Χρησιμοποιεί αποδεικτικά στοιχεία για να στηρίζει τις απόψεις του/της				
Δείχνει ότι σκέφτεται κατά πόσον οι πληροφορίες που χρησιμοποιεί είναι σωστές				
Μπορεί να αναστοχάζεται κριτικά τα συναισθήματα και τα αισθήματα του/της σε πολλές διαφορετικές καταστάσεις				
Μπορεί να αναστοχάζεται κριτικά τον εαυτό του/της από της διαφορετικές σκοπιές				
Μπορεί να αναστοχάζεται κριτικά τις αξίες και τις πεποιθήσεις του/της				
Μπορεί να αναστοχάζεται κριτικά τους κινδύνους που απειλούν τα δάση και να προτείνει τρόπους προστασίας του δάσους				
Χρησιμοποιεί αποδεικτικά στοιχεία για να στηρίζει τις απόψεις του/της				
Ψηφιακές δεξιότητες				
Μπορεί να αναζητήσει πληροφορίες μέσα από μηχανές αναζήτησης και να χρησιμοποιήσει διαφορετικές λέξεις-κλειδιά για να βρει τις πληροφορίες που θέλει				
Μπορεί να αποθηκεύσει το αρχείο στον επιλεγμένο φάκελο στη συσκευή του και να το βρεί				

Χρησιμοποιεί εργαλεία για τη δημιουργία, επεξεργασία και συνδυασμό ψηφιακού περιεχομένου				
--	--	--	--	--

	1 ^ο επίπεδο εκδήλωσης της δεξιότητας	2 ^ο επίπεδο εκδήλωσης της δεξιότητας	3 ^ο επίπεδο εκδήλωσης της δεξιότητας	4 ^ο επίπεδο εκδήλωσης της δεξιότητας
Διαβαθμίσεις	Αρχόμενη	Αναπτυσσόμενη	Ικανοποιητική	Εξαιρετική
Παρατηρούμενες ενδείξεις ως προς τη δεξιότητα (ο μαθητής/η μαθήτρια)	ανταποκρίνεται ως προς την δεξιότητα σε επιδείξεις, υποδείξεις, σε δραστηριότητα καθοδήγησης	καταβάλει προσπάθεια, συμμετέχει ενεργά, δοκιμάζει/πειραματίζεται, δεν εγκαταλείπει, ζητά υποστήριξη κατά την εμπλοκή του/της στη δραστηριότητα	αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και προωθεί συνεργατικές στρατηγικές κατά την εμπλοκή του στη δραστηριότητα	Εκδηλώνει αυθεντική διάθεση για γενίκευση, μεταφέρει την εκδηλούμενη δεξιότητα σε άλλες δραστηριότητες, συμμετέχει ολόπλευρα στη δραστηριότητα

Σε όλα τα εργαστήρια προκαλούνται στους μαθητές/τριες διεργασίες αναστοχασμού. Η σύγκριση των εννοιολογικών χαρτών (αρχικών και τελικού) κινητοποιούν τις μεταγνωστικές διεργασίες μέσω του αναστοχασμού. Οι μαθητές/τριες αναστοχάζονται σχετικά με την πορεία της διαδικασίας της μάθησης τους, τον εμπλουτισμό των πρότερων γνώσεων τους και αξιολογούν τη συνεισφορά τους στη μαθησιακή διαδικασία.

Ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης του προγράμματος

ΕΡΩΤΗΣΗ 1

Οι δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα καλλιεργούνται στο:

- A) Εργαστήριο 2
- B) Εργαστήριο 3
- Γ) Εργαστήριο 4
- Δ) Εργαστήριο 6
- E) Σ' όλα τα Εργαστήρια

ΕΡΩΤΗΣΗ 2

Στο συγκεκριμένο Πρόγραμμα καλλιεργούνται μόνο οι Δεξιότητες του Νου:

- A) Σωστό
- B) Λάθος

ΕΡΩΤΗΣΗ 3

Σ' όλα τα Εργαστήρια καλλιεργούνται οι Ψηφιακές Δεξιότητες:

- A) Σωστό
- B) Λάθος

ΕΡΩΤΗΣΗ 4

Στο τέλος κάθε Εργαστηρίου ο/η εκπαιδευτικός προωθεί την ανάπτυξη του αναστοχασμού των μαθητών/τριών:

- A) Σωστό
- B) Λάθος

ΕΡΩΤΗΣΗ 5

Οι μαθητές/τριες αναστοχάζονται επι της διαδικασίας όλου του προγράμματος στο:

- A) Εργαστήριο 2
- B) Εργαστήριο 3
- Γ) Εργαστήριο 5
- Δ) Εργαστήριο 6
- E) Εργαστήριο 7

ΕΡΩΤΗΣΗ 6

Στο Πρόγραμμα ενθαρρύνεται η συνεργασία σχολείου-οικογένειας:

- A) Σωστό
- B) Λάθος

ΕΡΩΤΗΣΗ 7

Η ρουτίνα σκέψης « Τότε νόμισα-Τώρα ξέρω»καλλιεργείται στο:

- A) Εργαστήριο 2
- B) Εργαστήριο 4
- Γ) Εργαστήριο 6
- Δ) Εργαστήριο 7

ΕΡΩΤΗΣΗ 8

Στα Εργαστήρια αναπτύσσονται:

- A) Ατομικές δραστηριότητες
- B) Ομαδικές δραστηριότητες
- Γ) Δραστηριότητες στην ολομέλεια
- Δ) Όλα τα παραπάνω

ΕΡΩΤΗΣΗ 9

Οι μαθητές/τριες δημιουργούν τον τελικό εννοιολογικό χάρτη με στόχο την καταγραφή και τεκμηρίωση της νεοαποκτηθείσας γνώσης.

- A) Σωστό
- B) Λάθος

ΕΡΩΤΗΣΗ 10

Οι δράσεις διάχυσης των αποτελεσμάτων του Προγράμματος αφορούν:

- A) Στη δημιουργία αφίσας
- B) Στη δημιουργία ψηφιακής αφίσας
- Γ) Στην οργάνωση έκθεσης των εργασιών των μαθητών/τριών που προέκυψαν από τα Εργαστήρια
- Δ) Σ' όλα τα παραπάνω